

FRA pranešimas spaudai
Viena, 2024 m. birželio 5 d.

NESKELBTI IKI 2024 m. birželio 5 d. 06.00 val. CET

Brangstantis gyvenimas ir rasizmas kelia grėsmę pagrindinių teisių apsaugai Europoje. FRA 2024 m. pagrindinių teisių ataskaita

Dėl didėjančio skurdo lygio, nuolatinių grėsmių demokratijai, paplitusio rasizmo ir migracijos keliamų iššūkių Europoje kyla pavojus pagrindinėms žmonių teisėms, teigiama FRA 2024 m. pagrindinių teisių ataskaitoje. Šios grėsmės rodo, kad reikia užtikrinti stiprią ir tvarią pagrindinių teisių apsaugą visoje ES, ypač pažeidžiamose padėtyje esantiems žmonėms. Ataskaitoje pateikiama pasiūlymų, kaip sprendimų priėmėjai ir pilietinė visuomenė galėtų dirbti kartu, kad pažabotų socialinės atskirties grėsmę ir sukurtų lygesnę ir teisingesnę visuomenę visiems.

FRA parengtoje [2024 m. pagrindinių teisių ataskaitoje](#) aptariami svarbiausi 2023 m. pagrindinių teisių apsaugos srities klausimai ir problemos Europos Sąjungoje. Pavyzdžiui:

- **Didėjantis skurdas:** brangstant energijai ir gyvenimui Europos Sąjungoje skursta kas penktas žmogus. Nors taikomos nacionalinės priemonės skurdui mažinti, skurdo rizika ypač didelė vaikams ir pažeidžiamiems namų ūkiams, pavyzdžiui, nepilnoms šeimoms, romams ir migrantų šeimoms.
- **Naujos migracijos taisyklės sustiprina teisių apsaugą prie ES sienų, tačiau kelia ir naujų pavojų:** 2024 m. ES susitarė dėl naujų migracijos ir prieglobsčio taisyklių, kuriomis siekiama veiksmingesnio prieglobsčio prašymų nagrinėjimo prie ES sienų. Naujos taisyklės dėl pagrindinių teisių stebėsenos, vaikų apsaugos ir aiškios pareigos tirti visus pagrįstus pranešimus apie teisių pažeidimus suteikia galimybių gerinti pagrindinių teisių laikymąsi, jei bus visiškai įgyvendintos. 2023 m. jūroje žuvo arba dingo be žinios per 4 tūkstančiai žmonių – tai didžiausias skaičius per pastaruosius penkerius metus.
- **Grėsmės demokratijai:** perdėtas valstybės kišimasis, ypač ribojantis teises į asociacijų, taikių susirinkimų ir saviraiškos laisvę, kėlė grėsmę pilietinės visuomenės erdvei. Be to, nepakankamas rūpinimasis viešaisiais reikalais ir dezinformacija kenkia demokratijai visoje Europoje.
- **Plintantis antisemitizmas:** 2023 m. spalio 7 d. „Hamis“ teroristiniai išpuoliai Izraelyje ir Izraelio karinis atsakas Gazos Ruože sukėlė grasinimų ir smurto prieš žydus bangą visoje ES. Didėjanti antisemitinė neapykanta ir smurtas visame žemyne pažadino baisius prisiminimus.
- **Plintanti netolerancija:** visoje Europoje auga netolerancija įvairioms žmonių grupėms, įskaitant musulmonus, afrikiečių kilmės asmenis, romus ir migrantus. Rasistinį ir poliarizuotą požiūrį dar labiau stiprina dezinformacija ir interneto platformos.
- **Didėjantis skaitmeninis atotrūkis:** platesnis dirbtinio intelekto (DI) naudojimas ir viešųjų paslaugų skaitmeninimas kelia pavojų, kad pažeidžiamos grupės, kaip antai vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji, benamiai ir romai, bus palikti nuošalyje. Kai kurias šių problemų siekiama spręsti rengiant tam skirtus teisės aktus, įskaitant ES dirbtinio

intelekto aktą ir Skaitmeninių paslaugų aktą, taip pat Europos Tarybos konvenciją dėl dirbtinio intelekto.

Pasitinkant šiuos iššūkius, FRA ragina ES ir ES šalis:

- **Nė vieno nepalikti nuošalyje:** užtikrinti, kad skurdo ir energijos mažinimo priemonės, įskaitant socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, pasiektų nepalankioje padėtyje esančias grupes.
- **Stiprinti pagrindinių teisių apsaugos priemones pasienyje:** tobulinti paieškos ir gelbėjimo priemones siekiant gelbėti gyvybes jūroje. Sudaryti saugesnes sąlygas tvarkyti naujai atvykusių asmenų prašymus ir sukurti nepriklausomos teisių stebėsenos sistemą prie ES išorės sienų.
- **Apsaugoti pilietinę visuomenę:** stebėti ir registruoti pilietinės erdvės ribojimus. Imtis veiksmų žmogaus teisių gynėjams ir žiniasklaidos laisvei apsaugoti. Nuolat pasitelkti pilietinės visuomenės žinias, skiriant pakankamai laiko produktyvioms konsultacijoms.
- **Ryžtingai kovoti su visų formų rasizmu ir jo keliamą netolerancija:** pripažinti ir siekti pažaboti sisteminį ir giliai įsišaknijusį rasizmą ir su juo susijusią netoleranciją mūsų visuomenėje. Toliau stebėti ir rinkti įrodymais pagrįstus duomenis, kuriais remiantis būtų galima rengti ES ir nacionalinius kovos su rasizmu ir antisemitizmu teisės aktus ir politiką. Užtikrinti saugesnę interneto erdvę visiems ir kovoti su neapykanta internete.

FRA direktorė Sirpa Rautio:

„Poliarizacija visoje Europoje skatina netoleranciją, skaldo visuomenę ir verčia kentėti daugybę žmonių grupių. Netikrumą ir įtampą visuomenėje dar labiau skatina vis didėjantis skurdas ir demokratinės grėsmės. Tačiau Europoje žmogaus teisių šaknys gilios – turėtume to nepamiršti imdamiesi veiksmų. Suvieniję jėgas visi pagal savo išgales turėtume stengtis užtikrinti saugią ir įtraukią ateitį, kurioje būtų gerbiamos visų teisės ir kurioje visi jaustųsi saugūs ir galėtų būti tokie, kokie yra.“

Norėdami gauti daugiau informacijos kreipkitės: media@fra.europa.eu / tel. +43 1 580 30 653

Šį pranešimą spaudai išvertė ES įstaigų vertimo centras. FRA ekspertai jo neredagavo.